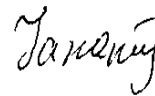

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

СИСОЄНКО ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

УДК 334.012.82

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ЛЬОНОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ**

Спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами
(харчова промисловість)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Херсонському національному технічному університеті Міністерства освіти і науки України (м. Херсон)

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Шарко Маргарита Василівна,
Херсонський національний технічний університет
Міністерства освіти і науки України, м. Херсон
завідувач кафедри економіки і підприємництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Войнаренко Михайло Петрович,
Хмельницький національний університет
Міністерства освіти і науки України, м. Хмельницький
проректор з науково-педагогічної роботи

кандидат економічних наук, доцент
Чухліб Алла Василівна,
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Кабінету Міністрів України, м. Київ
кафедра статистики та економічного аналізу

Захист дисертації відбудеться “18” лютого 2011 року
о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01
у Національному університеті харчових технологій за адресою:
01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий “ ” 201 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01

В. М. Марченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Європейський напрямок розвитку економіки України вимагає чіткого визначення тих конкурентоспроможних вітчизняних товарів та підприємств, які здатні вивести країну на світові ринки.

Держава має сприятливі кліматичні умови для вирощування льону в необхідних обсягах для забезпечення внутрішнього і зовнішнього ринків, що дозволяє одержувати високі врожаї волокна і насіння.

Сьогодення льонопереробної галузі характеризується складною економічною ситуацією: спад виробництва льонопродукції, різке скорочення площ посіву льону, недостатній рівень завантаженості переробних та сільськогосподарських підприємств, слабкість фінансово – економічного становища льонарських господарств тощо.

Подальший розвиток льонарської галузі потребує формування ефективніших організаційно-правових структур, які могли б забезпечити гармонізацію взаємовідносин між усіма учасниками створення кінцевої продукції, нового економічного механізму функціонування галузі. Тому вирішення зазначеної проблеми на основі взаємовигідної співпраці учасників льонопереробки набуває пріоритетного значення. Утворення нових структур господарювання в умовах різних форм власності при відсутності науково-прикладних розробок не тільки не сприятиме процесу розвитку льонарства, а, навпаки, створюватиме додаткові проблеми.

Сучасний стан льонарства неможливо уявити як систему процесів, які взаємодіють між собою та впливають на розвиток галузі без вирішення питань інтеграції. Підходи до формування стратегії інтеграційного розвитку льонопереробних підприємств носять не тільки економічний, а й соціальний характер. Вітчизняним підприємствам галузі необхідно здійснювати пошук ефективних напрямків стратегії інтеграційного розвитку з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на основі використання досягнень науково – технічного прогресу та вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Проблеми інтеграційного розвитку підприємств різних галузей і форм власності досліджувалися вченими Інституту економіки НАН України, Київського національного економічного університету, Хмельницького національного університету, Харківського національного економічного університету, Технологічного університету Поділля, інших навчально-наукових та наукових закладів України. Так вони набули широкого висвітлення у працях відомих вітчизняних вчених, як В. Я. Амбросов, А. І. Березвін, А. М. Карпенко, І. І. Лукінов, П. М. Макаренко, П. Ю. Мельник, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, О. М. Онищенко, П. Т. Саблук, А. І. Хвостов, М. Й. Хорунжуй, О. М. Шпичак. Дослідженню теоретичних і практичних питань різних аспектів інтеграції присвячено значну кількість праць зарубіжних науковців. Серед них широкого визнання набули праці Дж. Вайнер, А. Мюллер-Армак, А. Предоль, М. Алле, Дж. Мід, Ф. Герельса, Р. Ліпсей, Б. Баласа, Г. Крьомер, Р. Купер, А. Маршаль, Г. Мюрдаль, Ф. Перру, Дж. Піндер, П. Уальз, Я. Тінберген та ін.

Стан інтеграційних процесів льонопереробної галузі та перспективи її розвитку, неоднакові темпи перебігу цих процесів на етапі ринкових перетворень вимагають більш деталь-

ного вивчення проблеми, пошуку і наукового обґрунтування шляхів її ефективного вирішення.

Запровадження стратегії інтеграційного розвитку може вирішити не лише питання забезпечення підприємств льоносировиною, розширення сфери застосування льонопродукції, створення економічно вигідних умов в аграрному секторі для вирощування та первинної переробки льону, забезпечити гарантовану зайнятість сільськогосподарських виробників, а й вихід продукції льонарства на світові та європейські ринки. Тому формування стратегії інтеграції є необхідним і актуальним завданням сьогодення.

Актуальність вивчення особливостей розвитку інтеграційних процесів у ринкових умовах, проблеми удосконалення стратегії інтеграційного розвитку льонопереробних підприємств, теоретична і практична значимість пошуку взаємовигідних способів поєднання технологічно пов'язаних галузей виробництва, а також недостатнє розроблення окремих питань обумовили вибір теми дисертації, визначили постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертації пов'язана з науково-дослідною роботою кафедр Херсонського національного технічного університету. Наукові дослідження, проведені автором, є складовою частиною роботи науковців університету з теми „Розробка стратегії підвищення ефективності суспільного виробництва на підставі інвестиційно - інноваційної діяльності”, держ. реєстр. № 0105U007019 від 27.09.2005 р., у межах якої автором запропоновано методику розрахунку показника доцільності інтеграції підприємств в агропромислове об'єднання та розроблено механізм реалізації стратегії розвитку на підприємствах льонопереробної галузі.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження – формування стратегії інтеграційного розвитку і розробка на цій основі організаційно - економічного механізму її реалізації.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення задач, які мають наукове і практичне значення:

- визначити зміст та основні елементи поняття „стратегія інтеграційного розвитку”;
- обґрунтувати методичні підходи до створення агропромислових формувань в галузі льонарства;
- розробити методику оцінки інтегрального показника стратегічного розвитку при формуванні агропромислових об'єднань на базі підприємства переробки льону;
- установити математичну залежність ефекту інтеграції в моделі формування стратегії розвитку агропромислового об'єднання;
- визначити пріоритетні напрямки стратегічного розвитку підприємств льонарської галузі;
- обґрунтувати механізм реалізації стратегії інтеграції льонопереробних та аграрних підприємств з метою підвищення їх ефективності;
- розробити науково-практичні рекомендації щодо удосконалення стратегічного управління інтеграційним розвитком підприємств льонопереробки льону.

Об'єктом дослідження є процес управління стратегією інтеграційного розвитку на підприємствах переробки льону в умовах сучасної української економіки.

Предметом дослідження є теоретико - методичні основи формування стратегії інтеграційного розвитку на підприємствах льонарства різних форм власності.

Методи дослідження. Формування стратегії розвитку при проведенні дисертаційного дослідження і вирішення поставлених завдань здійснювалося за допомогою системи економічних законів, понять, категорій, фундаментальних положень й основних принципів сучасної економічної теорії та практики. Дослідження процесу оптимізації і шляхів формування стратегії інтеграції як невід'ємного суттєвого елементу розвитку галузі проводилося шляхом застосування інструментаріїв економіко - математичного, статистичного та функціонально - структурного методів пізнання. За допомогою економіко-статистичних методів дослідження обчислювався показник доцільності інтеграції агропромислових підприємств, а також здійснювався аналіз сучасного стану та економічних показників розвитку льонопереробної галузі України. Метод економічного моделювання на основі лінійного цілочислового програмування дозволяє розробити у роботі оцінку ефекту інтеграції.

Опрацювання даних здійснювалося з використанням математичного апарату, реалізованого за допомогою програмного продукту «1С: Бухгалтерія», а також табличного редактора Microsoft Excel.

Інформаційну базу дослідження становлять Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інформаційно-статистичні матеріали, дані підприємств та Асоціації льонарів України.

Висновки і рекомендації дисертаційного дослідження базуються також на основних положеннях економічної науки, працях вітчизняних і закордонних учених-економістів, рекомендаціях наукових, науково-практичних конференцій, матеріалах досліджень і узагальнень дисертанта.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці на основі системного економічного аналізу питань стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонопереробної галузі, яка визначає теоретичні засади формування організаційно-економічного механізму її реалізації.

Зокрема, найбільш вагомими теоретичними та практичними результатами, що характеризують наукову новизну дослідження та особистий внесок здобувача, є такі:

вперше:

- запропоновано методичний підхід для розрахунку інтеграційного ефекту в льонопереробній галузі, який об'єднує переробні і сільськогосподарські підприємства, що мають спільне майно, прибуток, спільно використовують інформацію, ресурси, канали, клієнтуру та несуть відповідальність за недотримання умов інтеграції;
- сформульовано методику визначення інтеграційної спроможності і готовності підприємств для залучення у інтеграційне агропромислове формування, яка дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність об'єднаних підприємств;

удосконалено:

- теоретичні підходи до визначення сутності поняття „стратегія інтеграційного розвитку” як інструменту політики інтеграції в межах економічно обґрунтованого прогнозу дій на певний період часу, застосування якого базується на моніторингу ринкової ситуації та характеристики об’єднання підприємств для забезпечення адаптації і корекції у ринковому просторі з урахуванням змін оточення у майбутньому, що дає загальний синергетичний ефект;

- порядок розробки організаційно-економічного механізму реалізації стратегії розвитку як чинника, що мобілізує підвищення ефективності роботи підприємств агропромислового формування;

- рекомендації щодо напрямків та перспектив реалізації стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонопереробної галузі;

набуло подальшого розвитку:

- економіко-математична модель на основі лінійного цілочислового програмування для оцінки прибутковості від інтеграції льонопереробних та сільськогосподарських підприємств;

- шляхи підвищення функціонування інтеграційних агропромислових об’єднань в системі дій правових, організаційних та економічних чинників.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у виробничій спрямованості теоретико-методологічних розробок. Зроблені висновки і узагальнення можуть бути використані в процесі формування стратегії інтеграційного розвитку на підприємствах льонопереробної галузі, що передбачає створення сталих агропромислових формувань. Основні висновки та пропозиції, викладені у роботі, призначені для використання у діяльності власників та керівників льонопереробних підприємств при удосконаленні механізмів стратегічного управління виробництвом та довгострокового планування. Результати дисертаційного дослідження використано на підприємствах України у формі рекомендацій щодо удосконалення механізму формування стратегії інтеграційного розвитку та пошуку резервів підвищення ефективності роботи підприємств льонопереробної галузі за рахунок забезпечення переробних підприємств сировиною.

Дані висновки та пропозиції були впроваджені на ряді підприємств, а саме: ВАТ „Житомирльон” (довідка про практичне використання від 04.11.2008 р.); ВАТ „Льонокомбінат” „Старосамбірський” (довідка про практичне використання від 04.06.2008 р.).

Результати роботи було використано при розробці госпрозрахункової науково-дослідної роботи „Проект Стратегії економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 року” (довідка про впровадження результатів дисертаційної роботи головним управління економіки Херсонської обласної державної адміністрації від 05.12.08 р.). В її межах автором обґрунтовані теоретико - методичні засади формування та реалізації стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонопереробної галузі України.

Теоретичні положення дисертації з 2008/2009 навчального року включено до методичних вказівок до дисципліни „Організація та планування виробництва” для студентів денної

та заочної форм навчання (спеціальність 7.091802) у Херсонському національному технічному університеті (акт впровадження результатів дисертаційної роботи ХНТУ від 20.11.08 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження проведено автором особисто. У наведених в роботі рекомендаціях з формування стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонарства використано лише авторські розробки. Усі результати, одержані безпосередньо здобувачем, знайшли відображення в друкованих працях.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені на:

- Міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих вчених „Соціально-економічні напрямки розвитку регіонів в контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції”, 16-19 вересня 2006 р., м. Херсон;
- I науково-практичній конференції „Методологічні засади стратегічного планування розвитку регіону”, 15 січня 2007 р., м. Херсон;
- науково-технічній конференції молодих вчених „Технічні культури: нові дослідження та перспективи розвитку галузей”, 5 грудня 2007 р., Інститут луб’яних культур УААН., м. Глухів;
- всеукраїнській науково-практичній конференції „Сучасні наукові досягнення - 2008”, 29-30 листопада 2008 р., м. Миколаїв;
- II науково-практичному семінарі з міжнародною участю „Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки України”, 16-18 грудня 2008 р., м. Тернопіль.

Публікації. Основні положення та найважливіші результати дисертаційного дослідження викладені у 10 друкованих працях загальним обсягом 3,56 друкованих аркушів (3,46 друкованих аркушів належить особисто автору), 7 з яких опубліковано у фахових наукових виданнях, що входять до переліку, затвердженого ВАК України.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, 3 розділів, висновків, додатків. Обсяг основної частини складає 161 сторінку, включає 28 таблиць, 19 рисунків та список використаних джерел із 163 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У дисертаційній роботі викладено основні методичні положення щодо формування стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонопереробної галузі, що мають важливе значення для розвитку економіки України і забезпечення ефективної роботи підприємств льонопереробки в умовах ринкової економіки.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, сформульовано мету, об’єкт та завдання дослідження, подано характеристику новизни та практичну цінність роботи.

У першому розділі “Теоретичні аспекти формування стратегії інтеграційного розвитку” розглянуто теоретичні аспекти формування стратегії інтеграційного розвитку. Під-

креслено, що відродження льонопереробної галузі повинно стати одним з найважливіших процесів, який має використати всі потенційні можливості стратегії інтеграції. Для досягнення бажаних результатів та забезпечення стабільності роботи льонопереробних підприємств нами визначено стратегію інтеграційного розвитку як інструменту політики інтеграції в межах економічно обґрунтованого прогнозу дій на певний період часу, застосування якого базується на моніторингу ринкової ситуації та характеристики об'єднання підприємств для забезпечення адаптації і корекції у ринковому просторі з урахуванням змін оточення у майбутньому, що дає загальний синергетичний ефект.

У роботі узагальнено основні причини, які спричинили кризовий стан льонопереробної галузі, а саме: відсутність інтеграційних процесів у галузі, попиту на льонопродукцію на внутрішньому ринку, недозавантаженість підприємств льоносировиною, низький сортономер волокна, значна трудомісткість вирощування льону в порівнянні з іншими культурами. Одним із виходів з даної ситуації є необхідність об'єднання переробних підприємств з аграрними, створення гнучких та ефективних інтеграційних агропромислових формувань, удосконалення технології управління, в центрі яких не лише підприємства, які можуть готувати собі тресту, виробляти волокно, модифікувати його за потреби, а й займаються проблемами реалізації, входження в євроринок, соціальними потребами працівників, ефективною кадровою політикою, забезпечивши стратегічні напрями розвитку.

Визначено головні чинники, а саме: організаційно-управлінські, технологічні, економічні, правові, кадрові, суспільно-політичні, що перешкоджають процесу створення агропромислових формувань на державному рівні.

Запропоновано методичний підхід для розрахунку інтеграційного ефекту в льонопереробній галузі, встановлено, що його переваги над традиційним, кластерним, альянсним підходах інтеграції лежать у площині використання спільного майна, єдиної моделі стратегічного розвитку, відповідальності за виконання принципів інтеграції, спільного застосування інформаційних, трудових, фінансових та інших ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності у традиційному, кластерному, альянсному та інтеграційному підходах до створення агропромислових об'єднань

Напрями досліджень	Традиційний підхід	Кластерний підхід	Альянсний підхід	Інтеграційний підхід (в льонарстві)
Напрямок відносин, що вивчаються	Горизонтальні відносини	Переважно вертикальні відносини	Поєднання вертикальних та горизонтальних відносин	Поєднання первинних вертикальних та вторинних горизонтальних відносин
Склад групи підприємств за галузевою ознакою	Групи підприємств з подібними мережними структурами	Стратегічні групи з різномірними підприємствами, що доповнюють один одного у мережних структурах	Стратегічні групи підприємств, поєднані за технологічним принципом з узгодженими потужностями між технологічними переходами	Склад групи підприємств різних галузей, що входять до однієї компанії, поєднаних єдиною стратегічною метою

Акцентування на рольовій ознаці	Акцентування на виробників готової продукції	Включає постачальників, споживачів, виробників товарів та послуг, спеціалізовані інститути	Об'єднує повний технологічний ланцюг від виробництва сировини до реалізації готової продукції. Акцентування на задоволенні потреб споживачів та усіх підприємств альянсу	Охоплює технологічний процес вирощування, переробки і реалізації льонопродукції. Орієнтація на оптимальне (повне) завантаження підприємств переробки і взаємовигідний кінцевий продукт з максимальним задоволенням потреб споживачів
Акцентування на відносинах підприємств	Акцентування на прямих та непрямих конкурентів	Об'єднує низку взаємопов'язаних галузей, що використовують спільні технології, досвід, інформацію, ресурси, канали та клієнтуру	Об'єднує низку інтегрованих галузей, що спільно використовують технології, досвід, інформацію, ресурси, канали та клієнтуру.	Об'єднує переробні та сільськогосподарські підприємства та сферу торгівлі, що мають спільне майно, прибуток, спільно використовують інформацію, ресурси, канали та клієнтуру, несуть відповідальність за недотримання умов інтеграції
Відносини з владою	Діалог з урядом, переважно спрямований на отримання субсидій, протекціонізм та обмеження конкуренції	Форум для більш конструктивного та ефективного діалогу між урядом та підприємствами	Співробітництво з урядом на засадах протекціонізму та обмеженості конкуренції в окремих галузях	Реалізація загальнодержавної програми розвитку галузі, співробітництво з урядом на засадах протекціонізму, розумної внутрішньої конкуренції
Відношення до конкуренції	Нерішучість в організації співробітництва з конкурентами	Більшість учасників не є прямими конкурентами, а мають спільні проблеми та потреби	Запобігання конкуренції. Учасники не є конкурентами, мають різні проблеми та потреби, але вирішують їх спільно	Суб'єкти інтеграції мають різні проблеми та потреби, спільний резервний фонд, розробляють стратегію конкурентоспроможного товару
Галузеве домінування	Галузевий підхід	Широкий масштаб удосконалень у сфері спільних інтересів, що покращують продуктивність та посилюють конкуренцію	Домінування галузевого підходу з використанням переваг інтеграції з іншими галузями та масштабільності виробництва	Домінування галузевого підходу в контексті інтеграційних процесів

Обґрунтовано, що для подолання кризових явищ необхідно обрати стратегію інтеграційного розвитку, основу якої визначає об'єднання агропромислових підприємств на добровільній економічній основі, організаційній незалежності та договірних відносинах за рахунок передачі частини акцій переробних компаній сільгоспвиробникам в обмін на майнові права останніх на землю, техніку, які гарантують стабільне виробництво і поставку трести на переробку.

Другий розділ „Аналіз сучасного стану підприємств льонопереробної галузі України” присвячений питанням діагностики стану льонопереробних підприємств, аналізу економічних показників розвитку підприємств первинної переробки льону, а саме аналізу втрат на підприємствах льонопереробки внаслідок зниження якості сировини, зменшенню кількості трести, що переробляється, дефіциту кваліфікованих кадрів, значному загостренню

економічних взаємовідносин льоносіючих господарств і переробників. Спільних фінансово-економічних інтересів, які б об'єднували сільськогосподарські, переробні підприємства і тих, хто виготовляє кінцеву продукцію з волокна льону, поки що немає. Процеси інтеграції зупинилися на самому початку, бо приватизація льонозаводів проводилася переважно у формі відкритих або закритих акціонерних товариств без залучення до даного процесу сільськогосподарських підприємств, які вирощували льон в сировинних зонах заводів.

Розгляд економічних показників діяльності підприємств первинної переробки льону, їх взаємовідносин із постачальниками сировини та ринками збуту свідчить про значне зменшення кількості великих господарств, які постачають сировину, суттєві проблеми в запровадженні передових технологій переробки, тому більшість заводів є збитковими. Відчутні втрати від реалізації продукції та недоотримання доходу внаслідок використання низькоякісної сировини. Оцінка ситуації, що склалася на підприємствах льонокомплексу України, дає право сказати про те, що порушення міжгалузевого еквівалентного обміну не дозволяють більшості підприємств повністю адаптуватися до жорстоких вимог ринкової економіки. При цьому з боку держави зроблено поки ще замало, аби наявні позитивні тенденції в льонарстві набули більш стабільного розвитку.

Для репрезентативності аналізу стану діяльності підприємств галузі нами було взято звіти п'яти льонопереробних підприємств з областей найбільшого вирощування льону, двох льонокомбінатів та двох текстильних підприємств, які займаються переробкою льону (три з Житомирської, два зі Львівської, по одному з Чернігівської, Волинської, Київської та Рівненської) за 2004-2009 роки, а саме: ВАТ „Куликівський льонозавод”, ВАТ „Коростишівський льонозавод”, ВАТ „Камінь-Каширський льонозавод”, ВАТ „Макарівський льонозавод”, ВАТ „Кам'янка-Бузький льонозавод”, ВАТ „Житомирльон”, ВАТ „Льонокомбінат „Старосамбірський”, ВАТ „Рівнелльон”, ВАТ „Льонотекс”. Крім цього в контексті агропромислової інтеграції аналізувалася діяльність підприємств з поглибленим циклом переробки льону (найбільших в Україні текстильних та льонокомбінатів, які спеціалізувалися саме на виготовленні кінцевої продукції з льону).

Відсутність державної стратегії розвитку льонарства, невідпрацьовані інтеграційні процеси сприяли фактичному розвалу найбільших переробників лляного волокна. А відсутність достатньої кількості сировини і, як наслідок, збитковість підприємств та зниження прибутку були викликані, головним чином, зниженням якості та обсягів надходження лляної трести в 2006 - 2009 роках, що зумовлено поганими погодними умовами, економічною кризою.

Відзначимо, що у період з 2004 по 2006 роки досліджувані підприємства змогли наростити обсяги переробки трести в середньому на 30%. Головним чином, це відбулося завдяки правильному вибору постачальників сировини, тісному співробітництву з фермерськими господарствами, реформованими КСП та за рахунок сировини, яка вирощувалася підприємствами на орендованих землях. При цьому зазначені підприємства провадили чесну та виважену політику ціноутворення при закупівлі сировини, здійснювали своєчасні розрахунки за поставлену тресту. Величезна роль при цьому належить застосуванню прогресивних західних

методів управління, врахування запитів закордонних та вітчизняних ринків.

Однак, треба відзначити, що ситуація з сировиною є однією з найбільших проблем усієї галузі. Не зважаючи на суттєву державну підтримку аграрників, треба констатувати зниження зацікавленості сільгоспвиробників в посівах льону - довгунця.

Сучасний стан роботи льонозаводів України свідчить, що якість заготовленої трести сільськогосподарськими підприємствами та фермерами для підприємств первинної переробки за період 2004-2007 роки знижується в середньому на 8% з середнього номеру 0,99 у 2004 році, до 0,66 у 2007 році. Причому, найбільше знижується якість трести поставленої реформованими КСП. Головною умовою високої врожайності та якості льоносировини є відповідні погодні умови. У період 2008-2009 років не було таких належних умов, і тому на підприємствах льонопереробної галузі і спостерігається низька якість сировини. Але не тільки це вплинуло на якість вирощеного врожаю. Керівниками підприємств галузі в більшості випадків спостерігалось недотримання сівозмін, не вчасно внесені поживні речовини та обробка посівів льону гербіцидами. Звідси – відсутність достатньої кількості заготовленої високоякісної льоносировини.

Таким чином, вищезгадані причини на пряму впливають на роботу підприємств галузі, їх прибуток та розвиток у майбутньому, адже відсутність додаткових коштів призводить до того, що вони не можуть оновити свій технічний парк, закупити добрива, паливе, запроваджувати нове обладнання тощо.

Необхідність вироблення високоякісної льоносировини та зростання обсягів переробки висвітлює проблему дефіциту кваліфікованих спеціалістів з обслуговування обладнання, технологів по переробці лляного волокна, тобто проблему відповідності чисельності персоналу темпам росту обсягів виробництва.

Зазначимо, що кадри відіграють особливу роль у виробничому процесі, саме від них залежить, наскільки ефективно використовуються на підприємстві засоби виробництва і наскільки успішно працює підприємство в цілому. Тому на кожному підприємстві повинна розроблятися і здійснюватися кадрова політика, що спрямована на створення здорового і працездатного колективу.

Аналіз чисельності на досліджуваних підприємствах показав зменшення її в відповідності до обсягів переробленої сировини. Найбільша втрата робочих місць в галузі, навіть з урахуванням створення на базі підприємства ЗАТ „Житомирська лляна мануфактура”, була на ВАТ „Льонотекс”. Чисельність по цьому підприємству в період 2004-2009 років зменшилась в 64 рази з 1680 чоловік до 26 чоловік. Окремо треба відзначити ВАТ „Коростишівський льонозавод”, який в 2007 році наростив обсяги виробництва та збільшив чисельність до 38 осіб. Та погодні умови 2008 року, економічна криза 2009 року, відсутність інтеграційної стратегії зумовили значний економічний спад виробництва, завантаженість підприємства лише на 8-10%, як наслідок, скорочення чисельності до 16 чоловік.

Іншою проблемою є стан матеріально – технічної бази підприємства. Зважаючи на те, що виробничий процес на підприємствах льонопереробки здійснюється за допомогою ліній МТА-КПАЛ, обладнання, яке не виробляється на теренах України, то роль матеріальної бази

(основних засобів, їх зносу) в процесі виробництва характеризує технічний та економічний рівень розвитку підприємства та виступає важливим елементом виробництва, обігу та надання послуг. Стан основних фондів на підприємствах льонарської галузі напряду вказує на необхідність залучення коштів для придбання нових основних фондів у зв'язку з фізичним зношенням наявних. Загальний знос основних засобів на досліджуваних підприємствах не перевищує 60% та по деяким заводам, наприклад, складає більш ніж 70%.

Льонопереробні підприємства мають проблему ефективного управління дебіторською заборгованістю, яка займає вагомий частку в оборотних активах, що спричиняє кризу взаєморозрахунків. Більшість льонопереробних підприємств практично не мають можливості нормально функціонувати у зв'язку з наявністю дебіторської заборгованості. Хоча необхідно відзначити, що на деяких підприємствах за останні роки дебіторська заборгованість зменшилася.

Наприклад, ВАТ „Льонокомбінат „Старосамбірський” зменшив дебіторську заборгованість у 7,6 рази, ВАТ „Житомирльон” у 4,9 рази, ВАТ „Кам'янка-Бузький льонозавод” - у 2,6 рази.

Для стабільного функціонування підприємств необхідно, щоб підприємці, приймаючи рішення, мали достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, і, зокрема, про стан не лише дебіторської заборгованості, а також про рівень кредиторської заборгованості, причини, в результаті яких вона виникла.

Особливо це стосується кризи неплатежів, тому що кредиторська заборгованість на деяких з аналізованих підприємств досягла величезних сум і має тенденцію до зростання. А це, в свою чергу, не стимулює постачальників до тісної співпраці на протязі довгого періоду.

За аналізований період лише ВАТ „Рівнелльон” зменшив кредиторську заборгованість майже у 5,7 рази. ВАТ „Коростишівський льонозавод” – у 2 рази, ВАТ „Льонокомбінат „Старосамбірський” - у 1,3 рази. Викликає занепокоєння зростання кредиторської заборгованості ВАТ „Кам'янка-Бузький льонозавод” у 3,0 рази. При детальному аналізі структури заборгованості видно, що підприємство найбільше у 2007 році заборгувало постачальникам паливно - мастильних матеріалів і сировини.

Таким чином, підсумовуючи викладене можна говорити про відсутність достатньої кількості сировини внаслідок ліквідації та реорганізації великих сільськогосподарських підприємств, зниження мотивації та стимулювання аграріїв, які традиційно займалися вирощуванням льону, внаслідок порушення цінового паритету між галузями льонопереробного комплексу, підвищення вартості та погіршення якості сировини, що впливає на темпи зростання собівартості льонопродукції, які значно перевищили темпи зростання цін, що призвело до падіння рентабельності.

У роботі приведена методика оцінки доцільності інтеграції підприємств первинної переробки льону зі створенням на його базі агропромислового формування. На основі експертних оцінок нами сформульовано основні оціночні показники діяльності підприємств, для кожного напрямку визначено коефіцієнт вагомості та обчислено інтегральний показник стратегічного розвитку діяльності підприємств агропромислового формування.

Для загальної оцінки коефіцієнта доцільності інтеграції використано показники, які характеризують стан справ формування. Залежності, що наведені в таблиці 2, опираються на дані бухгалтерської та статистичної звітності конкретних підприємств.

Таблиця 2

Розрахункові формули для визначення груп показників (v_{ij})

	Групи показників				
	(v_{i1})	(v_{i2})	(v_{i3})	(v_{i4})	(v_{i5})
Виробнича діяльність підприємства (група показників $V1$):	витрати на одиницю продукції;	рентабельність продукції;	коефіцієнт використання виробничих потужностей;	коефіцієнт якості продукції (середній номер волокна);	коефіцієнт стабільності номенклатури;
	$B_1 = \frac{B_{\Sigma}}{Q_{\Sigma}}$	$P_n = \frac{\Pi_{\Sigma}}{C_{\Sigma}}$	$K_{вп} = \frac{V_{вви}}{M_{вир}}$	$K_{я} = N_{в}$	$K_{сн} = \frac{n_{зв}}{n_{баз}}$
Маркетингова діяльність об'єднання (група показників $V2$):	співвідношення товарної пропозиції і споживацького попиту;	загальна насиченість ринку;	показник динаміки роздрібних цін і тарифів;	показник товарообороту;	показник використання реклами в комерційній діяльності підприємства;
	$K_{\%} = \frac{Q_{\Sigma}}{V_n}$	$K_{\Sigma \%} = \frac{\Pi n_{\Sigma}}{V n_{\Sigma}}$	$K_{\partial} = \frac{P_{зв}}{P_{баз}}$	$PQ = \sum P_i \times Q_i$	$K_{р\partial} = B_{рек}$
Фінансова діяльність підприємства (група показників $V3$):	коефіцієнт автономії;	коефіцієнт відношення дебіторської та кредиторської заборгованості;	коефіцієнт фінансової стійкості;	коефіцієнт ліквідності;	коефіцієнт оборотності власних оборотних коштів;
	$K_a = \frac{K_{в\lambda\kappa\alpha\pi}}{\sum \text{бал}}$	$K_{\frac{3\partial}{3\kappa}} = \frac{3\partial\epsilon\partial}{3\kappa p}$	$K_{\phi n} = \frac{K_{в\lambda\kappa\alpha\pi}}{\sum \text{зоб}}$	$K_{\lambda} = \frac{O\phi}{K_3}$	$K_{\phi\phi} = \frac{PQ}{O\phi}$
Кадрова діяльність підприємства (група показників $V4$):	показник чисельності і складу трудового колективу підприємства;	показник рівня продуктивності праці персоналу підприємств;	показник оплати праці працівників підприємства;	показник плинності і стабільності персоналу;	- показник трати робочого часу працівниками;
	$K_{\chi} = \chi_{\Sigma \text{перс}}$	$P_p = \frac{PQ}{\chi_{\Sigma \text{перс}}}$	$3_n = \frac{\phi O \Pi}{\chi_{\Sigma \text{перс}}}$	$K_{\lambda \Pi \Pi n} = \frac{\chi_{зв}}{\chi_{\Sigma \text{перс}}}$	$K_{вр\chi} = \frac{B_{р\chi}}{\phi P \chi_{ном}}$
Організаційна структура підприємства та інноваційна діяльність (група показників $V5$):	рівень техніко – технологічного забезпечення підприємства (фондовіддача);	показник використання вторинних матеріальних ресурсів;	показник стабільності і використання основних фондів підприємства;	показник динаміки інвестицій за цільовим призначенням;	показник використання інформаційно-технологічного забезпечення на підприємстві (нематеріальних активів);
	$\phi_{в} = \frac{O_3}{\chi_{\Sigma \text{перс}}}$	$K_{вр} = \frac{N_{\text{відхпер}}}{N_{\text{відх}\Sigma}}$	$K_3 = \frac{3_{оз}}{\Pi B_{оз}}$	$K_{\partial i} = \frac{I_{зв}}{I_{баз}}$	$K_{нма} = \frac{B_{немакт}}{B_{необакт}}$

Детальний аналіз стану ВАТ „Льонокомбінат „Старосамбірський”, показав, що об’єднання переробного підприємства із сільгоспвиробниками є можливим. Створення даного агропромислового об’єднання здійснювалося за лінійно-функціональним принципом. Завдяки таким діям на льонопідприємствах можна впроваджувати політику зростання, яка б визначала напрямки підвищення кількості виробленої продукції цих підприємств. Все це збільшило здатність підприємств до нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції.

Таким чином, основним наслідком оцінки інтегрального показника стратегічного розвитку є інформація, що закладається у стратегічні плани формування.

У третьому розділі “Перспективи інтеграційного розвитку та підвищення ефективності підприємств первинної переробки льону” висвітлені питання моделювання та удосконалення стратегії інтеграційного розвитку на підприємствах льонопереробки. Ефективність поступального руху льонарства вперед в умовах зростаючої конкуренції кардинальною мірою залежить від процесів інтеграції. Моделювання стратегії інтеграційного розвитку є дієвим кроком у підвищенні результативності діяльності підприємств первинної переробки льону.

Модель стратегії інтеграційного розвитку повинна забезпечити ріст, який викликаний розвитком формування у зв’язку з інтеграційними процесами, прибуток, який пов’язаний з необхідністю підвищення рентабельності створеного формування, та безпеку, що полягає у забезпеченні для даного формування стабільної ситуації.

Запровадження моделі стратегії інтеграційного розвитку має важливе значення для подолання кризових явищ у льонарстві. На нашу думку, дієвим засобом формування такої моделі стратегії розвитку інтеграційного агропромислового формування є застосування інформаційної математичної моделі.

Очевидно, що забезпечення ритмічності роботи формування реалізується через сполучення потужностей підприємств, що входять до його складу. Для забезпечення розвитку необхідно сформувати достатній розмір прибутку при об’єднанні виробництв різної потужності:

$$\sum_{i=1} \sum_{j=1} C_{ij} \times B_{ij} \times X_{ij} \rightarrow \max, \quad (3.1)$$

$$\sum_{j=1}^{M_i} X_{ij} \leq 1, \quad (3.2)$$

$$x_{ij} \in \{0,1\}, \quad (3.3)$$

де x_{ij} – коефіцієнт корегування інтенсивності j -го технологічного виробництва i -виду продукції; C_{ij} – вартість одиниці продукції i у j – варіанті поєднання виробництв; B_{ij} – кількість випущеної i – продукції при обмеженнях:

1. У сільськогосподарських підприємствах, які займаються вирощуванням льоноволокна:

$$\sum_{j=1}^m B_{ij1} \times x_{ij} - \sum_{i=2}^m \sum_{j=1}^m Hp_{ij1} \times B_{ij1} \times x_{ij} \geq S_{\min}, \quad (3.4)$$

де B_{ij} – j -а кількість виробництва льону у i -господарстві; Hp_{ij1} – норма витрат на вироблення тони трести (добрива, посівний матеріал, паливо та інші види витрат); $S_{\min}$ – мінімальний компенсаційний запас.

2. У підприємствах первинної переробки льону:

$$\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^{Ni} Bux_{j2} \times B_{ij2} \times x_{ij} - \sum_{s=1}^k \sum_{j=1}^{Ni} P_{j2} \times B_{ij2} \times x_{ij} \geq S_{\min}, \quad (3.5)$$

де Bux_{j2} – вихід переробленої сировини (волокна) з одиниці трести (тони); P_{j2} – норма витрат трести на одиницю волокна; B_{ij2} – j - кількість сировини переробленої на льонопереробних підприємствах.

3. При поглибленій переробці волокна у готову продукцію.

$$\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^{Mi} Bux_{j3} \times B_{ij3} \times x_{ij} - \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^{Mi} P_{j3} \times B_{ij3} \times x_{ij} \geq S_{\min}, \quad (3.6)$$

де Bux_{j3} – вихід готової продукції (шпагати, тканини) з одиниці волокна (тони); P_{j3} – норма витрат сировини (волокна) на одиницю готової продукції.

Виходячи з економічних інтересів переробних підприємств і сільськогосподарських підприємств з вирощування льоносировини, запропонована модель формування стратегії інтеграційного розвитку передбачає:

- створення умов для успішної реалізації льонопродукції на зовнішньому та внутрішньому ринках;
- підвищення ролі держави в управлінні виробництвом – від адміністративного втручання до формування економічних передумов для ефективної діяльності інтеграційного утворення;
- відтворення балансу виробництва та споживання на основі маркетингових досліджень;
- максимальна активізація різних джерел фінансування (наприклад, з коштів місцевих бюджетів, інвестицій, субсидій);
- заохочення розвитку малих приватних підприємств;
- реформування соціальної сфери села та розбудова її інфраструктури.

Пріоритетною ідеєю моделі є стабілізація роботи підприємств по вирощуванню льону та первинній обробці льоносировини, гарантування забезпечення сировиною переробні підприємства.

У заключній частині дисертаційного дослідження розроблено та запропоновано механізм та шляхи удосконалення стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонарства. Таким чином, в умовах формування організаційно-економічного механізму стратегії інтеграційного розвитку, орієнтованого на ринкові відносини, розширення самостійності як підприємств структурних підрозділів, так і агропромислових формувань, економічні важелі повинні стати домінуючими, а адміністративні – обмежуватися сферою правового регулювання. Це в значній мірі сприятиме успішній реалізації стратегії інтеграційного розвитку як визначальному важелю переваг інтеграційних формувань та перспективам розвитку льонопереробної галузі держави.

Отже, механізм формування стратегії інтеграційного розвитку забезпечить більш стійкий та динамічний розвиток льонопереробної галузі на принципах розширеного відтворення, основою якого можуть бути інтеграційні агропромислові формування.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі викладено теоретичні засади формування стратегії інтеграційного розвитку в льонарстві, розроблено нові положення і підходи до оцінки ефективності інтеграційних процесів. Основні результати дисертаційного дослідження дають змогу зробити такі висновки теоретичного, методологічного та науково – практичного спрямування.

1. Дослідження економічної сутності інтеграції, стратегії інтеграційного розвитку та оцінки ефективності інтеграційних процесів дозволило сформулювати визначення поняття „стратегія інтеграційного розвитку” як інструменту політики інтеграції в межах економічно обґрунтованого прогнозу дій на певний період часу, застосування якого базується на моніторингу ринкової ситуації та характеристики об’єднання підприємств для забезпечення адаптації і корекції у ринковому просторі з урахуванням змін оточення у майбутньому, що дає загальний синергетичний ефект.

2. Для реалізації стратегії інтеграційного розвитку запропоновано методичний підхід для розрахунку інтеграційного ефекту в льонопереробній галузі, що передбачає підвищення рівня управління інтеграційними процесами на підприємстві, інтеграційний підхід до створення агропромислових об’єднань, які лежать у площині єдиної моделі стратегії інтеграційного розвитку, спільного застосування інформаційних, трудових, фінансових та інших ресурсів. Запропонована концепція щодо розвитку новоствореного інтеграційного агропромислового формування дозволить розробити таку модель стратегії, яка забезпечить рентабельність виробництва, створення конкурентоспроможної льонопродукції, що є необхідною передумовою стабільної ринкової позиції та ефективності ведення виробничо – господарської діяльності.

3. У результаті узагальнення теоретичних поглядів на формування стратегії інтеграційного розвитку у роботі запропонована методика визначення інтеграційної спроможності і готовності підприємств для залучення у інтеграційне агропромислове формування, яка дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність об’єднаних підприємств. У тому числі на основі експертних оцінок сформульовано напрямки діяльності підприємств, для кожного напрямку визначено коефіцієнт вагомості та обчислено інтегральний показник доцільності інтеграційного розвитку.

4. Забезпечено подальший розвиток економіко - математичної моделі на основі лінійного цілочислового програмування для оцінки користі від інтеграції льонопереробних та сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що важливе місце в розвитку льонарської галузі займає вирішення проблем реформування відносин підприємств всього технологічного ланцюга виробництва льонопродукції. Виходячи з економічних інтересів переробних

підприємств і сільськогосподарських, що займаються вирощуванням льоносировини, необхідно говорити про доцільність об'єднання цих підприємств як складових ланцюга створення кінцевого продукту льонопереробки. Це дасть можливість отримати контроль і взаємозв'язок між суб'єктами агропромислового формування на всіх етапах створення й дистрибуції продукту, стандартизувати процеси переробки, контролювати рівень цін і якості, забезпечити більше завантаження власних потужностей.

5. З метою використання наявних потенційних можливостей і резервів для стабілізації діяльності галузі запропоновані напрямки стратегічного розвитку підприємств галузі, розв'язання яких забезпечать збалансований та ефективний розвиток льонарської галузі, ефективну виробничо – господарську діяльність підприємств галузі, а саме: розвиток інтеграційних процесів та модернізація виробництва; забезпечення функціонування нових та існуючих організаційно-господарських структур; удосконалення системи кредитування і фінансування, державне врегулювання цін на льонопродукцію, паливно-мастильні матеріали, обладнання тощо.

6. Доведено, що широкомасштабна модернізація галузі льонарства неможлива без суттєвої трансформації механізмів формування інтеграційних процесів. Встановлено, що економічний механізм як найбільш виражена динамічна складова економічної політики стратегії інтеграційного розвитку, повинен становити сукупність методів, форм та інструментів впливу на стабілізацію льонопереробної галузі; виділено основні напрямки створення організаційно-економічного механізму управління інтеграційним розвитком в льонарстві, розроблена блок-схема його формування. Запропонована схема забезпечення реалізації механізму інтеграційної системи, розроблена структура управління інтеграційним агропромисловим формуванням та етапи формування запропонованого механізму.

7. За результатами дисертаційного дослідження розроблені рекомендації прийняті для впровадження на підприємствах льонопереробної галузі і можуть бути використані керівниками у процесі формування механізму реалізації стратегії інтеграційного розвитку і пошуку і реалізації інтеграційних резервів розвитку виробництва за рахунок забезпечення переробних підприємств сировиною.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Сисоєнко І. А. Соціально-економічні проблеми підприємств первинної переробки льону / І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету : серія : Економічні науки. – 2006. – № 4. – Т. 2 (83). – С. 205–208. (0,39 д.а.).
2. Сисоєнко І. А. Вплив інтеграційних процесів на розвиток льонопереробної галузі / І. А. Сисоєнко // Легка промисловість. – 2007. – № 4. – С. 42–43. (0,47 д.а.).
3. Сисоєнко І. А. Оцінка стратегії інтеграційного розвитку льонопереробних підприємств / І. А. Сисоєнко // Легка промисловість – 2007. – № 3. – С. 52–53. (0,29 д.а.).
4. Сисоєнко І. А. Розвиток інтеграційних процесів у льонарстві / І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету : серія : Економічні науки. – 2007. – № 5. – Т. 2 (97). – С. 194–197. (0,39 д.а.).
5. Сисоєнко І. А. Соціально-економічна стратегія сільськогосподарських підприємств / І. А. Сисоєнко // Таврійський науковий збірник : [зб. наук. праць ХДАУ]. – Херсон : Айлант, 2007. – Вип. 49. – С. 193–198. (0,32 д.а.).
6. Сисоєнко І. А. Формування та реалізація організаційно – економічного механізму стратегії інтеграційного розвитку / І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету : серія : Економічні науки. – 2008. – № 5. – Т. 2 (119). – С. 118–122. (0,43 д.а.).
7. Шарко М. В. Аналіз основних економічних показників діяльності підприємств льонопереробної галузі України / М.В. Шарко, І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету : серія : Економічні науки. – 2009. – № 4. – Т. 3 (138). – С. 119–123. (0,33 д.а., особисто автору належить 0,23 д.а.).

В інших наукових виданнях:

1. Сисоєнко І. А. Проблеми розвитку льонарської галузі України / І. А. Сисоєнко // Вісник Хмельницького національного університету : серія : Технічні науки. – 2007. – № 3. – Т. 2 (93). – С. 142–145. (0,37 д.а.).
2. Сисоєнко І. А. Шляхи удосконалення стратегії інтеграційного розвитку підприємств переробки льону / І. А. Сисоєнко // Праці Таврійської державної агротехнічної академії. – 2007. – Вип. 7. – Т. 5. – С. 54–59. (0,27 д.а.).
3. Сисоєнко І. А. Розвиток і сучасний стан діяльності підприємств первинної переробки льону // Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів в контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції : [зб. наук. праць]. / І. А. Сисоєнко. – Херсон, ПП Вишемирський, 2008 – С. 155–158. (0,30 д.а.).

Тези та матеріали доповідей

4. Сисоєнко І. А. Проблеми оцінки стану стратегічного розвитку льонопереробних підприємств / І. А. Сисоєнко : матеріали міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих вчених [„Соціально-економічні напрямки розвитку регіонів в контексті сучасних

- процесів міжнародної інтеграції”], (Херсон, 16-19 вересня 2006 р.). – Херсон : ПП Вішемирський В. С. – 2006. – С. 119–122.
5. Сисоєнко І. А. Соціально-економічна стратегія сільськогосподарських підприємств / І. А. Сисоєнко : зб. тез І науково-практичної конференції [„Методологічні засади стратегічного планування розвитку регіону”], (Херсон, 15 січня, 2007 р.). – Херсон : РВВ, ХНТУ. – 2007. – С. 21–22.
6. Сисоєнко І. А. Необхідність стратегічного розвитку льонарства України / І. А. Сисоєнко : зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції [„Сучасні наукові досягнення - 2008”], (Херсон, 29-30 листопада 2008 р.) – Миколаїв : НУК. – 2008. – С. 242–245.
7. Сисоєнко І. А. Моделювання інтеграційних процесів розвитку льонопереробної галузі / І. А. Сисоєнко : матеріали науково-технічної конференції молодих вчених [„Технічні культури: нові дослідження та перспективи розвитку галузей”], (Глухів, 5 грудня 2007 р.). – Суми : Нота бене. – 2008 – С. 82–86.
8. Сисоєнко І. А. Значення льонопереробної галузі для економічної безпеки України / І. А. Сисоєнко : матеріали ІІ науково-практичного семінару з міжнародною участю [„Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки України”], (Тернопіль, 16-18 грудня 2008 р.). – Тернопіль : ВЦ Векта. – 2008. – С. 209–210.

АНОТАЦІЯ

Сисоєнко І.А. Формування стратегії інтеграційного розвитку підприємств льонопереробної галузі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами. Херсонський національний технічний університет, Херсон, 2010.

У роботі проведено аналіз економічної сутності інтеграції та інтеграційного розвитку, на основі чого набув подальшого розвитку понятійний апарат удосконалення стратегії інтеграційного розвитку, зокрема такі його елементи як „стратегія інтеграційного розвитку”. Для забезпечення об’єктивності та ефективності дії обраної стратегії на інтеграційні процеси, оцінки розвитку агропромислового формування запропоновано застосувати показник доцільності інтеграції підприємств, що є партнерами по об’єднанню.

Встановлено, що кількість підприємств у галузі значно скоротилася, посівні площі під льон суттєво зменшилися, інтеграційні процеси перебувають на початковому розвитку й не одержали подальшого розвитку через відсутність цільової державної програми й відповідного фінансування.

На підставі аналізу основних показників розвитку підприємств льонопереробки встановлено, що кризовий стан галузі обумовлений відсутністю належної системи формування стратегії інтеграційного розвитку. Керівництво підприємств по первинній переробці льону не

може знайти постійний ринок збуту, а керівників промислових підприємства не задовольняє якість продукції. У результаті взаємних неузгодженостей виникають проблеми, розв'язок яких лежить у площині інтеграційних процесів. Однак цей шлях вимагає корінної зміни структури підприємств, вироблення загальної стратегії інтеграційного розвитку, що надалі визначить ринок збуту продукції, науково – технічний розвиток, а значить і економічний ефект від інтеграції.

Сформульовано методичні підходи до оцінки інтегрального показника стратегічного розвитку при формуванні агропромислових об'єднань на базі підприємств первинної переробки льону.

Розроблено економіко – математичну модель стратегії інтеграційного розвитку. Одержані дані дозволяють встановити коефіцієнти доцільності інтеграції, інтегральний показник стратегічного розвитку, що суттєво позначається на подальшому економічному зростанні.

Ключові слова: інтеграція, стратегія інтеграційного розвитку, підвищення ефективності роботи підприємств, інтеграційне агропромислове формування.

АНОТАЦИЯ

Сысоенко И. А. Формирование стратегии интеграционного развития предприятий льноперерабатывающей отрасли. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - Экономика и управление предприятиями. Херсонский национальный технический университет, Херсон, 2010.

В работе проведен анализ экономической сущности интеграции и интеграционного развития, на основе чего приобрел дальнейшее развитие понятийный аппарат усовершенствования стратегии интеграционного развития, в частности такие его элементы как „интеграция” и „интеграционное развитие”. В результате обобщения теоретических основ формирования стратегии и научных концепций развития обосновано, что для предприятий агропромышленного комплекса льнопереработки важное значение имеют интеграционные процессы, которые позволяют создать интеграционное агропромышленное формирование с целью создания экономико-выгодных условий существования предприятий аграрного и промышленного секторов. При этом первостепенное значение имеет формирование стратегии интеграционного развития, инструментария по определению коэффициента целесообразности интеграции и рекомендаций по его определению.

В работе проведен анализ современного состояния предприятий льнопроизводства. Установлено, что количество предприятий в отрасли значительно сократилось, посевные площади под лен существенно уменьшились, интеграционные процессы находятся на начальном развитии и не получили дальнейшего развития ввиду отсутствия целевой государственной программы и должного финансирования.

На основании анализа основных показателей развития предприятий льнопереработки

установлено, что кризисное состояние отрасли обусловлено отсутствием надлежащей системы формирования стратегии интеграционного развития. Руководство предприятий по первичной переработке льна не может найти постоянный рынок сбыта, а руководителей промышленных предприятия не удовлетворяет качество продукции. В результате взаимных несогласований возникают проблемы, решение которых лежит в плоскости интеграционных процессов. Однако этот путь требует коренного изменения структуры предприятий, выработки общей стратегии интеграционного развития, что в дальнейшем определит рынок сбыта продукции, научно – техническое развитие, а значит и экономический эффект от интеграции.

Традиции и навыки сельского населения в регионах размещения льна, положительные тенденции в инвестиционной политике льнопроизводства, создание новых организационно – правовых структур (ассоциации, компании) – это первые шаги интеграционных процессов в Украине, а достижения научных организаций в создании новых сортов льна, технологий, машин, их внедрение в производство, наличие государственных потенциальных возможностей и резервов – гарантии их дальнейшего развития, а значит, стабилизации кризисных процессов в отрасли.

В работе определены факторы, которые влияют и сопутствуют интеграционному развитию. Формирование стратегии интеграционного развития невозможно без ее объективной экономической оценки. С учетом показателей оценки производственной, маркетинговой, финансовой, кадровой деятельности, организационной структуры определены показатели, которые использовались для расчета интеграционного показателя целесообразности интеграции в агропромышленное формирование, созданное на базе предприятий первичной переработки льна. Сформулирована методика его определения. Разработана экономикоматематическая модель стратегии интеграционного развития. Создано блок – схему, направленную на стратегию интеграционного развития.

Для успешной реализации модели избранной интеграционной стратегии – от проведения фундаментальных исследований до внедрения их результатов – разработаны направления развития льноперерабатывающей промышленности в Украине. Доказано, что организационно – экономический механизм формирования стратегии интеграционного развития, а также соответствующие модели и методы их практического внедрения обеспечат более устойчивый баланс к любым экономическим кризисам и динамическое развитие отрасли на принципах расширенного воспроизводства, основой которого могут стать интеграционные агропромышленные формирования. Сформирована структура управления такими объединениями, определены точки взаимовыгодного сотрудничества всех партнеров.

Только оптимальное комплексное объединение экономического и научного подходов может обеспечить рациональное использование льносырья, производственных мощностей предприятий, природных ресурсов, что достигается при условии координации интеграционных процессов согласно избранной стратегии через такие объединения как ассоциации, интеграционные формирования и консорциумы льноперерабатывающих предприятий.

Ключевые слова: интеграция, стратегия интеграционного развития, повышение эффективности работы предприятий, интеграционное агропромышленное формирование.

ANNOTATION

Sisoenko I.A. Formation of strategy of integration development of the enterprises of flax branches. - Manuscript.

The dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences on speciality 08.00.04 - Economy and management by enterprises. Kherson national technical university, Kherson, 2010.

In work the analysis of economic essence of integration and integration development on the basis of what has got the further development the conceptual device of improvement of strategy of integration development, in particular its such elements as „strategy of integration development” is carried out. On integration processes, estimations of development of agroindustrial formation it is offered to apply an indicator of expediency of integration of the enterprises which are partners in association to maintenance of objectivity and efficiency of action of the selected strategy.

Methodical approaches to an estimation of an integrated indicator of strategic development are formulated at formation of agroindustrial associations on the basis of the enterprises of primary processing of flax.

It is developed economic-mathematical model of strategy of integration development. The obtained data allow to establish factors of expediency of integration, an integrated indicator of strategic development, that essentially influences the further economic growth.

Keywords: integration, strategy of integration development, increase of an overall performance of the enterprises, integration agroindustrial formation.

Підписано до друку 13.12.2010 Формат 60х90\16. Папір офісний. Друк різнограф.
Умовних друкованих аркушів 1,4. Тираж 100. Замовлення № 4416
Надруковано у видавництві Херсонського національного технічного університету,
73008, м. Херсон, Бериславське шосе, 24 т. 32-69-93